

Крипчук Микола Володимирович,

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри режисури естради та масових свят

Київського національного університету культури і мистецтв

kripchuk@gmail.com

ХУДОЖНЯ СТРУКТУРА СУЧАСНОГО ЕСТРАДНОГО ВОКАЛЬНОГО НОМЕРА

Стаття розглядає специфіку художньої структури сучасного естрадного вокального номеру у вимірі синтезу мистецтв. Поєднання тенденцій до театралізації та доведення технічного аспекту виконання до віртуозності виділені як провідні риса даної художньої практики. Підкреслено необхідність мобільності, видовищності та конкурентноздатності як передумов успішної реалізації вокального номеру в сучасних умовах. Самостійність кожного номеру та динамічність зміни репертуару проаналізовані як необхідні елементи художньої композиції цього жанру. Лаконічність, тематизм, загострена гротескність сценічного малюнку також розкриті як необхідні інструменти донесення художнього послугу виконавця і постановника до сучасного глядача. Відсутність загальнообов'язкової методологічної моделі постановки сценічного номеру розкрито як передумова акцентування індивідуальності кожного артиста.

Ключові слова: вокальний номер, естрада, театралізація, виразність, артистизм.

ARTISTIC STRUCTURE OF MODERN POP VOCAL PERFORMANCE

The article deals with the specifics of the artistic structure of modern pop vocal performance in the dimension of art synthesis. The combination of tendencies to theatricalization and bringing the technical aspect of performance to virtuosity are singled out as the leading features of the relevant artistic practice. The author highlights the need for mobility, entertainment and competitiveness as prerequisites for the successful implementation of vocal performance in the modern context. The independence of each performance and the dynamics of repertoire change are analyzed as necessary elements of the artistic composition of this genre. Conciseness, thematic invention, and sharpened grotesqueness of stage image are also regarded as necessary tools to convey the artistic message of the performer and director to the modern audience. The lack of a mandatory methodological model for staging a scenic performance is revealed as a prerequisite for emphasizing the individuality of every artist.

Key words: vocal performance, pop, theatricalization, expressiveness, artistry.

В даний час всередині художньої структури сучасного естрадного вокального номеру актуальною є тенденція до розвитку синтезу таких мистецтв, як вокал, акторська майстерність та режисура. Естрадна пісня, що спирається на драматургію, нині дуже добре сприймається публікою. Навіть виникло таке поняття як «театр пісні», і кожен співак на естраді мріє, щоб вокальні композиції, які він виконує, могли називатись «театром пісні». Ще в кінці 1960-х років ХХ ст. вокалісти відчували необхідність в участі режисера, який зміг би об'єднати вокал і майстерність актора, додаючи в естрадний вокальний номер більшу виразність.

Прагнення до театралізації знаходить часом навіть наївні, примітивні форми, не пов'язані

з засобами виразності сьогоденного високо-професійного театру. В кінці ХХ ст. теоретик та історик театру С. Цимбал приділяв темі театралізації естрадного номеру особливу увагу: «Майстри сучасної естради та циркової арени, співаки і клоуни, конферансьє і жонглери прагнуть збагатити свої виступи психологічною достовірністю, в атмосфері якої оживають і оновлюються ексцентрика і буфонада, несподівана клоунська реприза і акробатичний трюк» [4, с. 409].

З часом акценти глядацького сприйняття змістилися таким чином, що публіка воліла бачити артиста естради не тільки витівником, але і розумним іронічним співрозмовником, здатним миттєво відповідати запитам часу.

Поєднання драматургії та акторської майстерності з віртуозністю технічного виконання

є провідною особливістю художньої структури естрадного номеру. Слід зазначити, що естрадна пісня є культурним явищем що «вийшло з ситуації сценічної ізоляваності, та проникло чи не в усі сфери життєдіяльності, повсякденності людини» [3, с. 470].

Звичайно, у вокальному жанрі провідним засобом виразності є вокал. Спів акумулює комплекс всіх засобів виразності вокального жанру. Саме артист через свою майстерність доносить до глядача сценічний образ та послідовність подій, закладених у пісню.

При роботі над постановкою естрадного вокального номеру, режисерові слід чітко усвідомлювати особливості художньої структури естрадного номеру, які відрізнятимуть його, наприклад, від концертного.

Основною ознакою естрадного вокального номеру є те, що його потрібно створювати, як самостійний і закінчений витвір естрадного мистецтва.

В умовах сучасної естради вокаліст втягнутий в жорстку конкуренцію. Виграє той вокальний номер, де в єдиному сплетінні знаходяться такі якості, як лаконізм, мобільність, видовищність та високий професіоналізм виконавця. Співак опиняється перед необхідністю виступати на різних майданчиках, тому ще одна відмітна ознака естрадного номеру – це його мобільність. При частій зміні умов для виступу артист не може використовувати декорації і громіздкий реквізит, в кращому випадку можливі тільки окремі деталі. Для цікавого рішення естрадного вокального номера режисер і виконавець не просто повинні відібрати характерну деталь, яка може трансформуватися, а змушені надати їй ігрового або символічного значення. З усіх відповідних деталей оформлення на сцені має право з'явитися лише та, в якій закладена можливість максимально бути відіграною. На наш погляд, саме з деталей народжуються художні образи й думки. Потім вони узагальнюються, перетворюючись в образ-узагальнення, образ-висновок, що виникають завдяки асоціації.

Найпростіше для вокаліста переміщатися з мікрофоном, зі звучанням якого він добре знайомий, і набором необхідних йому сценічних костюмів. Досить часто естрадному артисту доводиться трансформувати свій номер в залежності від розміру і типу майданчика, а також

складу, чисельності і нерідко настрою публіки.

На естраді заміна репертуару на окремо взятому концерті – логічна закономірність, яка впливає зі специфічних особливостей художньої структури вокального номеру. Тут все залежить від глядача. Від того, наскільки він приймає або не приймає артиста. Опинившись в такому положенні, естрадному вокалісту нерідко доводиться імпровізувати. Імпровізація на естрадному майданчику для досвідченого естрадного артиста є задоволенням і свободою. Новачкам доводиться складніше, але правильна робота з режисером при постановці вокального номера, де постановник бере на себе відповідальність за певну імпровізацію, дозволяє молодому виконавцеві досить швидко орієнтуватися в запропонованих обставинах. Слід акцентувати на тому, що імпровізація на естраді відрізняється від імпровізації на театральних підмостках.

Для постановника естрадного номеру корисно знати що естрадний номер має велику самостійність, ніж епізод в театральному спектаклі. Якщо епізод визначається загальним рішенням постановки, то в естраді часто номери визначають напрямок всього естрадного видовища. Крім того, в театрі імпровізація в межах сценічної дії пов'язана зі спілкуванням з одним або декількома партнерами та їх реакцією на якісь внутрішні зміни в ході п'єси саме на сцені, а не в залі. Безумовно, драматичний артист завжди гостро реагує на настрої публіки, але навряд чи він може не заплановано спуститися зі сцени і прочитати свій монолог, стоячи в залі, тоді як естрадний виконавець часто може собі дозволити таку «незалежну» поведінку і нерідко позитивно сприймається глядачами саме за цей прояв сміливості і оригінальності.

Автор акцентує увагу на головних особливостях естрадного мистецтва, а саме: «по перше, це особлива система спілкування артиста з глядацькою залогою; по-друге, < ... > лаконізм» [1, с. 110].

Будь-який естрадний номер лаконічний за своєю природою. Це проявляється у виборі і подачі теми і засобів виконавської виразності. Лаконізм притаманний не тільки естрадному номеру. Симфонічні мініатюри, одноактні п'єси, романси, балади – всі ці жанри лаконічні по-своєму. Але в естрадному номері завжди

повинно «бути в наявності» те, що ми чекаємо саме від естради і нерідко називаємо святковістю – це несподіванка, гротеск, прагнення до гіперболізації, живе спілкування з публікою, а значить постійна імпровізація і оригінальність.

Крім того, естрадний номер лаконічний в кількості виконавців. Аналізуючи специфіку розвитку вокального номера в умовах сучасної естради, можна помітити, що вокалісти найчастіше намагаються створювати свої сольні програми, дуже рідко дуети, тріо або квінети. Пояснення цьому дуже просте: збільшення кількості артистів, які беруть участь в номері ставить під загрозу одну з найважливіших ознак його художньої структури – мобільність. Хоча, звичайно ж, масовий естрадний вокальний номер або ціла програма є більш цікавим видовищем для публіки, особливо з точки зору його можливостей у зміні різноманітності сценічних форм.

Основна проблема створення цілісного естрадного вокального номера полягає не в тому, яка кількість людей у ньому задіяна, або з якою інтенсивністю артисти можуть виконувати придумані режисером і поставлені балетмейстером хореографічні елементи або трюки. Цілісність номера проявляється у випадку, коли дотримується найважливіший загальний принцип, що стосується всіх жанрових різновидів на естраді, а саме: твір естрадного мистецтва має спиратися на такі засоби виразності, які належать виключно конкретному естрадному жанру. В іншому випадку, і у виконавця, і у глядача може скластися враження безглуздості всього, що відбувається на сцені [2].

В умовах жорсткої конкуренції на сучасній естраді вокальною технікою, цікаво створеним пластичним малюнком, або акторськими здібностями окремо здивувати сучасного глядача в цьому жанрі практично неможливо. Щоб мати успіх, вокалістам доводиться опанувати різними навичками і використовувати їх одночасно і органічно. Створення естрадного вокального номера, до якого висуваються сьогодні підвищені вимоги, потребує як від виконавця так і від режисера-постановника концентрації і розподілу фізичних і творчих сил.

Будь-яка естрадна пісня вимагає не тільки технічного вокального виконання, але і проживання, проникнення в її сенс, щоб донести до глядача закладений в неї образ.

При роботі над постановкою естрадного вокального номера провідною фігурою, на наш погляд, є продюсер, який фінансує і спрямовує творчість музиканта в потрібному напрямку. Одним з головних завдань продюсерської діяльності на естраді є правильний піар.

В сучасному мистецтвознавстві недостатньо наукових досліджень, що позначені цілісною картиною розвитку української естради в контексті її режисури.

На жаль, як вважає автор, немає ідеальної моделі створення сценічного образу на естраді. Цей процес вимагає виокремлення сучасних тенденцій, що формують новітні художні стилі естради в контексті впливу інтеграційних творчих процесів у вокальному мистецтві, але слід враховувати, що завжди апріорі, відправною точкою є музичний матеріал і особлива індивідуальність естрадного артиста.

Список використаних джерел:

1. Крипчук М. В. Аспекти психотехніки в театрі й на естраді (компаративний аналіз). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. № 2 (41). С. 105–111.
2. Попова А. Б., Войченко О. М. Театральність як елемент художньої структури вокального виконавства. *Культура і сучасність*. Київ : Міленіум. № 1. С. 103–107.
3. Сіненко О. О. Естрадний вокал як відмінна риса урбаністичної культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ : ТОВ ІДЕЯ-ПРИНТ, 2019. № 2. С. 467–470.
4. Цимбал С. Разные театральные времена. Ленинград : Искусство, 1969. 414 с.